

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК [352:34.037](477)

О. І. БЕЗПАЛОВА,*кандидат юридичних наук, доцент,**начальник науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності**навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції**Харківського національного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Здійснено спробу з'ясувати зміст взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави. Визначено основні стадії взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави. Сформульовано перелік основних форм взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави та розкрито особливості реалізації кожної форми. Обґрунтовано думку про необхідність удосконалення процесів інформування та налагодження зворотного зв'язку, що дозволить вирішити різноманітні правові, організаційні, інформаційні та інші проблемні питання, які виникають під час взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Ключові слова: *взаємодія, суб'єкти, правоохоронна функція держави, стадії, форми, ефективність, інформування, інноваційні технології.*

Важливим показником ефективності реалізації правоохоронної функції держави є наявність дієвого механізму взаємодії суб'єктів, на яких покладається обов'язок щодо реалізації певної функції. Грамотно налагоджена взаємодія суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави як невід'ємний елемент процесу управління є необхідною передумовою забезпечення правопорядку в державі та її окремих регіонах. Саме завдяки взаємодії відповідні суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави отримують можливість побудувати ефективний алгоритм злагоджених дій, який буде враховувати усю специфіку оперативної обстановки, використовувати сили, засоби, форми та методи, що є в розпорядженні інших учасників взаємодії.

Дослідженню особливостей взаємодії правоохоронних органів присвятили свої праці такі вчені, як: О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, Д. Г. Заброда, Л. В. Коваль, В. В. Ковальська, М. А. Колесник, А. Т. Комзюк, О. М. Литвинов, О. В. Негодченко, В. М. Плішкін, Г. П. Цимбал, О. М. Ярмач та ін. Але, зважаючи на постійні зміни в суспільстві та державі, розпочатий процес оптимізації центральних органів виконавчої влади, реформування системи правоохоронних органів та органів внутрішніх справ зокрема, появу нових

загроз належному функціонуванню правоохоронної сфери, постійні зміни в законодавстві, питання взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави завжди є актуальними, а отже, потребують постійного вивчення.

Таким чином, зважаючи на викладене вище, метою цієї статті є з'ясування змісту взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, стадій такої взаємодії, переліку основних форм взаємодії та особливостей реалізації кожної з її форм.

Перш ніж перейти до визначення особливостей взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави та її основних форм, слід визначитися зі змістом поняття «взаємодія».

З позицій теорії управління взаємодію слід розглядати як форму зв'язку елементів системи, за допомогою якої вони, взаємодіючи один одного, створюють умови для успішного функціонування системи в цілому; такий стан взаємозв'язків між елементами системи, при якому вони справляють взаємний вплив один на одного та відповідну сферу діяльності [1, с. 500, 503]. Схожої точки зору дотримується Г. П. Цимбал, який зазначає, що у межах управлінського підходу поняття «взаємодія» пов'язане з управлінськими функціями і розглядається як форма зв'язку елементів

системи, за допомогою якої вони, взаємно доповнюючи один одного, створюють умови належного функціонування всієї системи у цілому [2, с. 33].

А ось І. Р. Шинкаренко пропонує розуміти під взаємодією спосіб інтеграції всіх сил і засобів правоохоронних органів, форму, координацію їх зусиль, концентрацію сил і засобів у єдиному центрі [3, с. 104].

Як зазначає М. М. Бурбика, взаємодія – це заснована на об'єктивно існуючих між державними органами взаємних зв'язках, ініціативі та зацікавленості сторін узгоджена діяльність, що здійснюється у формі співробітництва, взаємної допомоги і підтримки за відсутності єдиного керівництва, у процесі якої забезпечується раціональне та комплексне вирішення загальних завдань щодо зміцнення законності [4].

На думку В. П. Сапальова, взаємодія – спільно організована внутрішня та зовнішня діяльність підрозділів кримінального пошуку, оперативних та оперативно-технічних підрозділів, яка ґрунтується на чинному законодавстві, узгоджена за метою, місцем і часом, умовами здійснення якої є чіткий розподіл обов'язків, узгодженість дій і централізоване керівництво [5, с. 27].

В. В. Ковальська розглядає взаємодію як погоджену діяльність різних суб'єктів системи правоохоронних органів держави для реалізації спільних дій щодо виконання завдань по досягненню загальних цілей у сфері правопорядку [6, с. 17].

З урахуванням наведених трактувань поняття «взаємодія» можна навести узагальнене визначення взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави: це вид управлінської діяльності уповноважених на те суб'єктів, узгоджений за метою і формами його реалізації та спрямований на створення спільними зусиллями необхідних умов для реалізації державної політики у правоохоронній сфері.

Як зазначає М. М. Бурбика, існує два рівні взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави:

- спільна діяльність представників зазначених суб'єктів щодо вироблення заходів, спрямованих на вдосконалення механізму реалізації правоохоронної функції держави, планування проведення спільних заходів;
- безпосередня реалізація (на рівні виконавців) [4].

Але, на нашу думку, у такому випадку йдеться не про рівні взаємодії, а про її етапи,

тобто стадії взаємодії уповноважених на те суб'єктів під час реалізації правоохоронної функції держави, які відрізняються між собою як за певними специфічними особливостями, так і за часом їх здійснення. На нашу думку, доцільно до наведених вище двох етапів взаємодії додати ще один обов'язковий етап: виявлення за результатами проведення спільних заходів недоліків їх проведення та вироблення системних заходів щодо недопущення їх учинення у майбутньому (покращення якості реалізації правоохоронної функції держави). Як наслідок, це має привести до створення належних умов діяльності усіх суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Для більш повного з'ясування змісту взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави важливого значення набуває дослідження форм такої взаємодії та окреслення їх переліку. У тлумачних словниках української мови форма визначається як: «зовнішній вияв» (вигляд), «сукупність прийомів», «спосіб здійснення» [7, с. 1543]. Отже, під формами взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави слід розуміти сукупність прийомів та способів діяльності уповноважених суб'єктів, які визначені нормами національного законодавства та застосовуються відповідно до встановленої процедури з метою ефективної реалізації правоохоронної функції держави.

Відповідно до Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю від 10.06.2011 основними формами взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, на нашу думку, є:

1. Формування державної політики у правоохоронній сфері шляхом вироблення та прийняття відповідних нормативно-правових актів, нормами яких має бути визначено мету, завдання, основні напрямки державної політики у правоохоронній сфері, закріплено коло суб'єктів, уповноважених уживати заходів щодо забезпечення належного функціонування правоохоронної сфери, та їх адміністративно-правовий статус, сформовано механізм реалізації державної політики у правоохоронній сфері, визначено межі відповідальності за прийняття незаконних рішень, неналежну діяльність чи бездіяльність усіх суб'єктів, закріплено форми взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави (особлива увага має приділятися налагодженню міжвідомчої взаємодії зазначених суб'єктів). В рамках цієї форми взаємодії важливого значення

набуває створення із числа представників уповноважених суб'єктів робочих груп для підготовки законопроектів, пропозицій про зміни й доповнення до законодавства, удосконалення правової бази забезпечення належного стану правопорядку в державі.

2. Спільний аналіз стану правопорядку в державі та її окремих регіонах, причин і умов, що створюють загрозу для ефективного функціонування правоохоронної сфери, виявлення криміногенних факторів, що здійснюють негативний вплив на правоохоронну сферу, прогнозування тенденцій розвитку правоохоронної сфери. Реалізація зазначених заходів сприятиме виробленню нових та оновленню вже існуючих підходів до боротьби зі злочинністю у майбутньому з урахуванням усього комплексу наявних сил та засобів. Особливу увагу слід звернути на те, що завдяки грамотному проведенню аналізу та прогнозу функціонування правоохоронної сфери можливо буде оптимізувати як саму діяльність суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави (її тактику та методику), так і їх систему. Слід підкреслити, що прогнозування стану функціонування будь-якої системи у майбутньому, а правоохоронна сфера не є виключенням, є науковою передумовою для складання різноманітних планів протидії злочинності та підтримання правопорядку, тобто визначає сутність та зміст плану.

3. Розроблення та реалізація спільних програм, планів у правоохоронній сфері. Планування боротьби зі злочинністю і охорони громадського порядку має носити упереджувальний характер, що також можливе лише на основі прогнозування [1, с. 413]. У контексті тематики цієї роботи зміст планування полягає у визначенні періоду, протягом якого будуть реалізовуватися заплановані заходи (тактична або стратегічна взаємодія); основних завдань, що мають бути вирішені у результаті виконання конкретного плану чи програми; комплексу заходів, що мають реалізовуватися на виконання конкретних завдань; основних виконавців запланованих заходів та точного кола їх завдань, термінів, протягом яких заходи мають бути виконані; результатів, що мають бути досягнуті під час реалізації запланованих заходів. Результатом планування є прийняття відповідного управлінського рішення – плану, в якому вже мають бути відображені наведені вище аспекти. Спільне планування наведених вище заходів сприятиме підвищенню рівня

професіоналізму особового складу суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

4. Обмін оперативною інформацією, що становить інтерес для забезпечення правопорядку в державі та її окремих регіонах, боротьби з організованою злочинністю, створення належних умов для захисту прав і свобод громадян. Метою обміну інформацією у цьому випадку є забезпечення узгоджених дій відповідних суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, планування спільних заходів. Відповідно до Інструкції про порядок організації обміну інформацією між структурними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Державної податкової адміністрації України, Державної прикордонної служби України, Державної митної служби України в діяльності з виявлення та припинення корупційних діянь в правоохоронних органах від 23.03.2009 [9] обмін інформацією реалізується шляхом:

- проведення спільних засідань та оперативних нарад уповноважених підрозділів;
- створення спільних робочих груп у складі представників підрозділів уповноважених суб'єктів для вивчення окремих проблем забезпечення правопорядку та розроблення пропозицій щодо їх вирішення;
- взаємного інформування уповноваженими підрозділами один одного про виявлення ними у процесі здійснення своїх функцій таких причин і умов, що сприяють порушенням правопорядку, прав і свобод громадян;
- інформування уповноваженими підрозділами один одного про відомі їм факти підготовки чи вчинення посадовими особами порушень вимог чинного законодавства;
- відрядження до іншого правоохоронного органу працівника уповноваженого підрозділу з метою проведення оперативно-розшукових та профілактичних заходів, спрямованих на забезпечення правопорядку, проведення наукових досліджень.

Ефективному обміну оперативною інформацією буде сприяти створення різноманітних інформаційно-аналітичних банків даних за відповідними напрямками, ведення яких має забезпечити належне збирання, накопичення, оброблення та подальше використання оперативної інформації, що у результаті має привести до створення належних умов для реалізації правоохоронної функції держави.

5. Проведення узгоджених оперативно-розшукових, профілактичних та інших заходів.

У результаті аналізу криміногенної обстановки, можливостей наявних сил та засобів керівники відповідних підрозділів правоохоронних органів можуть прийняти рішення про проведення спільних заходів оперативно-розшукового, профілактичного характеру тощо. У разі потреби з метою планування й координації дій задіяних сил та засобів у районах проведення спільних заходів створюються спільні оперативні штаби. Підготовка спільних заходів передбачає:

- здійснення оперативно-розшукових та інших заходів, спрямованих на перевірку наявної інформації стосовно організованих злочинних груп та злочинних організацій, документування їх протиправної діяльності, відпрацювання економічного підґрунтя та зв'язків;
- створення спільних оперативних груп для здійснення необхідних оперативно-розшукових заходів;
- вивчення можливої тактики дій учасників злочинних угруповань та розроблення відповідних заходів протидії, зокрема організації безпеки особового складу, задіяного для участі у проведенні спеціальних операцій;
- проведення спільних нарад, розроблення й уточнення планів спеціальних операцій;
- проведення спільних рекогносцировок місцевості і об'єктів у районах імовірних дій, розстановка особового складу та забезпечення функціонування органів управління [8].

6. Підготовка та проведення спільних колегій, нарад, семінарів з питань удосконалення взаємодії, обміну досвідом. Зміст цієї функції полягає в тому, що під час проведення наведених вище заходів вивчаються найбільш досконалі та придатні до використання форми та методи діяльності, що відповідають критеріям нової якості й змісту правоохоронної діяльності та мають позитивний ефект, обумовлюють створення інноваційних технологій правоохоронної діяльності. Тобто різноманітні суб'єкти реалізації правоохоронної функції держави презентують свої напрацювання у сфері боротьби зі злочинністю (конкретними видами правопорушень) та підтримання правопорядку, за результатами вивчення яких можуть прийматися певні пропозиції щодо удосконалення окремих аспектів роботи, вирішення правових, організаційних, інформаційних та інших проблемних питань правоохоронної діяльності.

Передовий досвід взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави може міститися в таких матеріалах:

– методичних (наукових, практичних, науково-практичних, науково-методичних) рекомендацій і практичних посібників;

– аналітичних та звітних матеріалах, у яких узагальнюються й розкриваються нові форми і методи роботи зазначених суб'єктів, їх структурних підрозділів та окремих працівників, інновації в організаційно-управлінській діяльності, досудовому слідстві, оперативно-розшуковій діяльності, забезпеченні громадського порядку, інформаційно-технічному забезпеченні функціонування тощо;

– аналітичних звітах та довідках за результатами проведених наукових досліджень;

– схемах, діаграмах, ілюстрованих матеріалах, таблицях, кресленнях, фотографіях, відеофільмах, слайдах, діафільмах;

– пропозиціях і рекомендаціях із удосконалення діяльності окремих суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави;

– нормативних документах, виданих у структурних підрозділах суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, їх проектах;

– статистичних даних, що підтверджують ефективність позитивного досвіду тощо.

Під час проведення спільних колегій та нарад можуть визначатися найбільш проблемні питання, що виникають у процесі взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, визначатися заходи щодо їх вирішення, аналізуватися стан реалізації спільних заходів та розглядатися його результати. Також у межах цього напрямку взаємодії на підставі здійснених наукових досліджень перед компетентними суб'єктами можуть ставитися питання щодо внесення певних змін до чинної нормативно-правової бази [10, с. 56].

7. Розроблення навчальних програм та проведення занять у системі професійної підготовки. Ефективність діяльності органів державної влади та їх посадових осіб, їх авторитет у суспільстві перебувають у прямій залежності від якості кадрового складу органів державної влади, здатності працівників цих органів ефективно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечувати права та свободи фізичних і юридичних осіб [11; 12]. Погоджуємося з В. М. Гаращуком, який зазначає, що висококваліфіковані кадри, навіть за недостатнього запровадження інших елементів організаційного забезпечення, спроможні виконати поставлене завдання на досить високому рівні, нівелюючи прорахунки та негаразди власним досвідом та професіоналізмом [13, с. 327].

Таким чином, важливість цього напрямку полягає в тому, що вдосконалення професіоналізму посадових осіб суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави є невід'ємною складовою налагодження якісної взаємодії між усіма суб'єктами. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у розробці якісно нових механізмів гарантування реалізації принципу професіоналізму, який є одним із основних принципів управління. Вирішення зазначеної проблеми потребує проведення систематичної роботи з особовим складом відповідних органів державної влади України щодо змін у законодавстві з питань здійснення правоохоронної діяльності, охорони та захисту прав і свобод громадян, а також особливостями їх практичного застосування. Також важливого значення набуває забезпечення організованого, безперервного і цілеспрямованого процесу оволодіння посадовими особами знаннями, спеціальними вміннями і навичками, необхідними для успішного виконання покладених на них обов'язків. Таким чином, належна реалізація цієї функції дозволить підготувати кваліфікованих фахівців правоохоронної діяльності, здатних на належному рівні забезпечувати охорону громадського порядку, проводити заходи по боротьбі зі злочинністю та захисту законних прав, свобод людини і громадянина, налагоджувати ефективну взаємодію із зазначених питань як між собою, так і з представниками громадськості.

8. Удосконалення міжнародного співробітництва у правоохоронній сфері. Різноманітність завдань і функцій правоохоронних та інших компетентних органів і посадових осіб у сфері розслідування злочинів, а також постійний якісний розвиток механізмів учинення злочинів міжнародного характеру обумовлює актуальність пошуку перспективних напрямків взаємодії компетентних суб'єктів різних держав та міжнародних організацій між собою під час розслідування злочинів міжнародного характеру [10, с. 57]. До числа основних кроків у цьому напрямку можна віднести такі: удосконалення взаємодії правоохоронних органів України з правоохоронними органами іноземних держав на підставі відповідних міжнародних договорів; забезпечення участі України у міжнародних заходах щодо протидії злочинам, які носять транснаціональний характер; налагодження постійного обміну досвідом працівників органів внутрішніх справ України з працівниками правоохоронних органів іноземних

держав, організація стажування та навчання за кордоном відповідних фахівців. Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 № 53 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю» першочерговими напрямками взаємодії можна вважати забезпечення участі делегацій України у міжнародних заходах з питань боротьби з організованою злочинністю, що здійснюються під егідою НАТО, Ради Європи, Європейського Союзу, ОБСЄ, ООН та Інтерполу; участь у спільних заходах (у тому числі семінарах, конференціях) з представниками компетентних органів іноземних держав з метою обміну досвідом у сфері боротьби з організованою злочинністю, стажування та навчання фахівців спеціальних підрозділів; продовження співпраці з Європейським офісом боротьби з шахрайством (OLAF) [14]. Ефективне міжнародне співробітництво у правоохоронній сфері передбачає розширення практики укладання міжнародних договорів про співробітництво щодо боротьби зі злочинністю, у першу чергу організованою, між правоохоронними органами України та відповідними органами іноземних держав. Також слід підкреслити, що важливого значення набуває врахування резолюції Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 2010 р. № 65/232 щодо забезпечення безпосередньої участі України в реалізації заходів схваленої Комісією ООН по запобіганню злочинності та кримінальному правосуддю Програми створення міжнародної класифікації злочинів, розробки статистичних інструментів для аналізу злочинів, що важко піддаються статистичному обліку, сприяння проведенню обстежень з питань віктимізації та удосконалення національних систем збору статистичних даних про злочини [15].

9. Інформування громадськості про результати діяльності у сфері боротьби зі злочинністю. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2011 р. № 1094 «Про затвердження порядку підготовки та оприлюднення звіту про результати проведення заходів щодо запобігання та протидії корупції» [16] оприлюднення інформації про результати діяльності правоохоронних органів здійснюється з метою забезпечення реалізації права громадян на одержання інформації у зазначеній сфері, забезпечення відкритості, доступності та достовірності такої інформації.

Основними шляхами інформування громадськості про результати діяльності правоохоронних органів є: розміщення інформації на інформаційних стендах у приміщеннях, де здійснюється прийом громадян; використання Інтернету (зокрема створення та ведення власних веб-сайтів) та засобів масової інформації з метою висвітлення позитивних прикладів діяльності правоохоронних органів; проведення просвітницької роботи, зокрема забезпечення проведення з учнями старших класів загальноосвітніх навчальних закладів тематичних занять із правоохоронної тематики; проведення науково-методичних і науково-практичних конференцій, семінарів, засідань за круглим столом, брифінгів, прес-конференцій та зустрічей із представниками засобів масової інформації; збільшення обсягу соціальної реклами, спрямованої на профілактику правопорушень, виробництво теле-, радіопрограм зазначеної тематики; організація «прямих ліній» телефонного зв'язку з громадянами тощо. Наведені вище заходи є невід'ємними складовими комплексу антикримінальних та антикорупційних освітніх та просвітницьких програм і кампаній, основною метою яких має стати правове виховання населення, формування світогляду громадян на основі етнічної та релігійної толерантності, подолання пасивності суспільства у сприйнятті злочинності як основної загрози національній безпеці і базовим соціальним цінностям. У цьому контексті

важливого значення набуває активізація інформаційної роботи не лише на загальнодержавному, а й на регіональних та місцевих рівнях, оновлення існуючих методів інформування (зокрема орієнтація на використання сучасних методів донесення інформації, таких як інтернет-конференції, чати, сторінки в соціальних мережах, електронні видання, ток-шоу), запровадження систематичного громадського обговорення питань щодо ефективності роботи правоохоронних органів. Саме це має у підсумку привести до налагодження активної комунікації між владою та суспільством з усіх важливих питань, що виникають у правоохоронній сфері.

Звісно, що на практиці під час організації взаємодії суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави виникає чимало проблем, які не дозволяють вивести її на більш якісний рівень. Тому весь процес взаємодії повинен постійно аналізуватися, в результаті чого мають бути сформульовані основні напрямки, корегування яких має бути здійснено комплексно. Зокрема свого нагального вирішення потребує проблема удосконалення процесів інформування та налагодження зворотного зв'язку. Відкрите та неупереджене обговорення проблем взаємодії дозволить усвідомити ступінь їх впливу на ефективність діяльності кожного учасника такої взаємодії, а також визначити зміст очікувань один одного щодо їх належної якості.

Список використаних джерел

1. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / В. М. Плішкін ; за ред. Ю. Ф. Кравченка. – Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с.
2. Цимбал Г. П. Взаємодія як умова забезпечення виявлення і розслідування податкових злочинів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Цимбал Ганна Петрівна. – Київ, 2005. – 222 с.
3. Шинкаренко І. Р. Проблеми організації взаємодії підрозділів боротьби з контрабандою митної служби з оперативними підрозділами органів внутрішніх справ прикордонних регіонів при розкритті контрабанди / І. Р. Шинкаренко // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України. – Спец. вип. – 2000. – С. 102–106.
4. Бурбика М. М. Міжнародний досвід адміністративно-правового забезпечення взаємодії правоохоронних органів / М. М. Бурбика // Наука і правоохорона. – 2013. – № 2 (20). – С. 21–25.
5. Сапальов В. П. Теоретичні аспекти взаємодії підрозділів кримінального пошуку при використанні оперативно-технічних засобів / В. П. Сапальов // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України імені 10-річчя незалежності України. – Спец. вип. – 2001. – №2. – С. 17–28.
6. Ковальська В. В. Міліція в системі правоохоронних органів держави (адміністративно-правові аспекти) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Ковальська Віта Володимирівна. – К., 2009. – 37 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
8. Про затвердження Інструкції про взаємодію правоохоронних органів у сфері боротьби з організованою злочинністю : наказ МВС України, Центр. упр. Служби безпеки України від 10.06.2011 № 317/235 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 53. – Ст. 2139.
9. Про затвердження Інструкції про порядок організації обміну інформацією між структурними підрозділами МВС, Служби безпеки України, Державної податкової адміністрації України, Державної прикордонної служби України, Держмитслужби в діяльності з виявлення та припинення корупційних діянь в правоохоронних органах : наказ МВС України, СБУ, ДПА України, Адміністрації ДПС України, ДМС України

від 23.03.2009 № 124/936/139/199/250 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE16686.html.

10. Афанасіаді Д. М. Напрямки взаємодії правоохоронних і компетентних органів, посадових осіб окремих держав, міжнародних організацій при розслідуванні злочинів міжнародного характеру / Д. М. Афанасіаді // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 52–58 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_9.pdf.

11. Чапала О. Ю. Система підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників ОВС України / О. Ю. Чапала // Наше право. – 2010. – № 2, ч. 1. – С. 88–93.

12. Матюхіна Н. П. До проблеми професійної культури працівників правоохоронних органів (зарубіжний досвід) / Н. П. Матюхіна // Кримський юридичний вісник. – 2009. – № 3 (7). – С. 357–365.

13. Гаращук В. М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Гаращук Володимир Миколайович. – Х., 2003. – 412 с.

14. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 № 53 // Урядовий кур'єр. – 11.02.2012. – № 27.

15. Щодо співробітництва України з Організацією Об'єднаних Націй у сфері підвищення якості і доступності статистичних даних про злочинність на національному і міжнародному рівнях : аналіт. зап. [Електронний ресурс] / підгот. В. Ю. Цюкало ; Від. глобалістики та безпеки стратегій Нац. ін-ту стратег. дослідж. при Президентові України). – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1274/>.

16. Про затвердження порядку підготовки та оприлюднення звіту про результати проведення заходів щодо запобігання та протидії корупції : постанова Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 № 1094 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3064.

Надійшла до редколегії 22.04.2014

БЕСПАЛОВА О. И. ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ СУБЪЕКТОВ РЕАЛИЗАЦИИ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ФУНКЦИИ ГОСУДАРСТВА

Сделана попытка выявить содержание взаимодействия субъектов реализации правоохранительной функции государства. Определены основные стадии взаимодействия субъектов реализации правоохранительной функции государства. Сформулирован перечень основных форм взаимодействия субъектов реализации правоохранительной функции государства и раскрыты особенности реализации каждой формы. Обоснована точка зрения о необходимости усовершенствования процессов информирования и налаживания обратной связи, что позволит решить различные правовые, организационные, информационные и другие проблемы, возникающие во время взаимодействия субъектов реализации правоохранительной функции государства.

Ключевые слова: взаимодействие, субъекты, правоохранительная функция государства, стадии, формы, эффективность, информирование, инновационные технологии.

BEZPALOVA O. I. FEATURES OF INTERACTION OF SUBJECTS REALIZING STATE'S LAW ENFORCEMENT FUNCTION

The object of the research is interaction of subjects realizing state's law enforcement function and its theoretical and methodological foundation.

The objective of the article is to clarify the content of interaction of subjects realizing state's law enforcement function, the stages of such an interaction, a list of the main forms of interaction and features of realizing each of its forms.

The need to achieve the objective of the research is that, it is the interaction that assists the subjects realizing state's law enforcement function obtain the opportunity to build an effective algorithm of coordinated actions that will take into account all the specifics of the operative situation, to use the forces, means, forms and methods available to other participants of interaction. The relevance of the paper is that considering constant changes in the society and the state, the process of optimizing the central authorities, reforming law enforcement agencies and police in particular has started. Emergence of new threats to the orderly functioning of law enforcement sphere, frequent changes in legislation, issues of interaction of subjects realizing state's law enforcement function always need of constant studying.

An attempt to clarify the content of interaction of subjects realizing state's law enforcement function is made in the article. The main stages of interaction of subjects realizing state's law enforcement function are determined. A list of the main forms of interaction of subjects realizing state's law enforcement function is formulated; features of realization of each form are disclosed. An opinion about the need to improve the process of informing and establishing the feedback is grounded. This will make possible to solve a variety of legal, organizational, informational and other issues that arise during the interaction of subjects realizing state's law enforcement function.

It is concluded that the problem of improving the process of information and establishing the feedback requires immediate solving. Transparent and unbiased discussion of the problems of interaction will make possible to realize the extent of their impact on the efficiency of each participant's activity of such an interaction, and to determine the content of of each other's expectations concerning their quality.

Keywords: *interaction, subjects, state's law enforcement function, stages, forms, efficiency, information, innovation technologies.*

УДК 342.95

О. Л. ГАМАЛІЙ,

кандидат юридичних наук,

асистент кафедри кримінально-правових дисциплін Державного вищого навчального закладу

«Українська академія банківської справи Національного банку України»

ПРАВА ГРОМАДЯН ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Визначено сутність прав громадян. Охарактеризовано наукову літературу та чинне законодавство України на предмет визначення у них прав громадян. З'ясовано способи адміністративно-правового захисту органами державної влади прав громадян. Проаналізовано проблемні питання класифікації прав людини та громадянина. Визначено поняття та ознаки прав громадян як об'єкта адміністративно-правового захисту органами державної влади, встановлено їх особливості.

Ключові слова: *права громадян, законодавство, способи адміністративно-правового захисту, органи державної влади.*

Права громадян як об'єкт адміністративно-правового захисту органами державної влади були предметом наукових досліджень таких науковців, як С. С. Алексєєв, С. М. Братусь, М. В. Вітрук, С. О. Комаров, А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков, О. А. Лукашова, О. В. Мацко, М. І. Матузов, О. С. Мордовець, В. С. Нарсєсянц, А. Ю. Олійник, І. В. Ростовщиков, В. П. Сальников, О. Ф. Скакун, Б. М. Топорник та багато інших. Роботи зазначених та інших авторів мають важливе наукове та практичне значення. Висновки і рекомендації, що містяться в них, сприяють подальшому вдосконаленню законодавства в адміністративно-правовій сфері, формують загальнотеоретичну основу для досліджень стосовно адміністративно-правового захисту прав та свобод громадян органами державної влади. Проте на сьогодні недостатньо робіт узагальнюючого характеру, комплексного розгляду зазначених питань, а відсутність відповідної монографічної літератури ще раз свідчить як про її складність, так і про недостатню увагу до неї вчених-правознавців.

Метою цієї статті є визначення особливостей прав громадян як об'єкта адміністративно-правового захисту органами державної влади, визначення перспективних напрямків його

удосконалення, у зв'язку з чим планується виконати такі завдання: визначити сутність прав та свобод громадян; охарактеризувати наукову літературу та чинне законодавство України на предмет визначення у них прав та свобод громадян; з'ясувати способи адміністративно-правового захисту органами державної влади прав та свобод громадян; розглянути проблемні питання класифікації прав людини та громадянина; визначити поняття та ознаки права громадян як об'єкта адміністративно-правового захисту органами державної влади.

Права громадян в Україні визнаються та захищаються законом та гарантуються органами державної влади всіх рівнів. Саме в цьому виявляється характерна риса правової держави. Віднесення держави до правової означає, з одного боку, визнання в цій державі прав і свобод людини та громадянина як найвищої цінності, а з іншого – дотримання законності як основного принципу організації та діяльності державного апарату і його посадових осіб. Поєднання саме цих основних засад правової держави зумовлює сталий розвиток та забезпечення всіх, без виключення, прав і свобод людини та громадянина.

У сучасному світі спостерігається зростання тенденції до підсилення соціалізації